

VOORREDE.

Voor omstreeks twee jaren kwam mij een werk in handen van den Christen-Wijsgeer en Regtsgeleerde GÖSCHEL, waarvan de titel is: »Der Eid nach seinen Princip, Begriffe und Gebrauch. Theologisch-Juristische Studieën von KARL FRIEDRICH GÖSCHEL, Doctor beider Rechte. Berlin, 1837. Verlag von Duncker und Humblot, 8vo, met het opschrift: Ἄνθρωποι μὲν γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὀμνοῦσι καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὄρκος. Hebr. VI: 16. Ik, die over den Eed vroeger wel nagedacht, en ook iets geschreven had, doch, ik mag het niet ontveinzen, uit een bloot regtskundig

oogpunt, leerde denzelven uit dit werk, met verwondering, uit een geheel ander, (schoon het hetzelfde moest wezen) uit het Godsdienstig, dat is te zeggen, Christelijk oogpunt kennen. — Diep getroffen door het licht, hetwelk bij mij over dit gewigtig onderwerp opging, gedrongen door de behoefte om den Eed, als den grondslag van den Staat, als het voornamelijk vereenigingspunt, alwaar Christendom en Wetgeving met elkander noodwendig in aanraking treden, ook aan vele anderen te doen kennen, die denzelven, even als ik, langen tijd, mogten hebben miskend; — gevoelde ik mij geroepen, om het voetspoor van GÖSCHEL, naar de mate der gave die mij geschonken mogt worden, te volgen.

Daartoe vertaalde ik éérst zijn werk grootendeels, maar meende al gaande weg in te zien, dat eene eenvoudige uitgave van dien arbeid aan mijn oogmerk niet geheel zoude beantwoorden. — Want vooréérst draagt hetzelfde de kenmerken eener ingewijldheid in de geheimen der Duitsche nieuwere, misschien bijzonder der Hegeliaansche Wijsbegeerte, waarvan men den sleutel, dien men

hebben moet, om in hare terminologie in te dringen, in ons *Vaderland* weinig bezit, en trouwens ook wel missen kan: — ten andere, zag ik bij hem, hoewel ik mij verheugen mogt omtrent de groote hoofdwaarheden des *Christendoms* met hem op denzelfden grondslag te staan, in de bijzonderheden eenige gevoelens doorstralen, welke niet die van onze *Kerk* zijn, en welke echter op zijne *Eedsleer* onmiskenbaar hier en daar invloed hebben gehad: — eindelijk kwam het mij voor, dat de regtskundige toepassing dier leer misschien wel wat op den achtergrond was gesteld. — Ik besloot daarom de stoffe, die ik van hem ontvangen had, liever tot ons gebruik, naar een geheel ander plan, om te werken. — Misschien heb ik daaraan verkeerd gedaan: — ik vrees dat ik in warmte en levendigheid van gevoel, in diepte van inzichten, in bondigheid en kernachtigheid van stijl, verre beneden mijnen voorganger ben gebleven: — doch om waarheid was het mij bovenal te doen; — en, hoezeer ik ook in de bijzonderheden gedwaald moge hebben, dit getuigenis mag ik mij, geloof ik, opregtelijk geven, dat ik mijne wijsheid niet

bij mij zelven , maar in Gods onfeilbaar Woord , in Zijne kracht tot waarheid gezocht hebbende , in de hoofdzak waarheid heb gesproken : waarheid , die geen bevallig kleed noodig heeft , om te zijn en te blijven hetgeen zij is , al wordt zij daarvoor ook niet aangenomen . Evenwel heb ik hier en daar GÖSCHEL zelven laten spreken , doch niet zonder mij uitdrukkelijk op hem te beroepen . Misschien zal bij den een of anderen daardoor de lust worden opgewekt om zijn voortreffelijk boek zelf in handen te nemen , hetgeen reeds een goede vrucht van mijnen arbeid zal kunnen zijn . — Overigens is van dien arbeid alleen vrucht te wachten door den zegen van Hem , die zich gaarne van zwakke , gebrekkige werktuigen bedient , opdat Hem de eere worde gebragt , » opdat wij mogen zien , en bekennen , en overleggen , en te » gelijk verstaan , dat de hand des Heeren zulks » gedaan , en dat de Heilige Israëls zulks ge » schapen heeft » (1).

Slechts één enkel woord heb ik hier nog bij te

(1) Jez. XLI: 20.

voegen: — *de tijd begint gelukkig reeds ook in ons Vaderland voorbij te gaan, waarin men het voor iets vreemds, ja voor ongepast zoude hebben gehouden, dat een leek, een regtsgeleerde, een boek schrijft, waarin het Boek der Boeken de voornaamste bron is, uit welke hij erkent geput te hebben. — Mogt desniettemin het veelvuldig beroep op Gods Woord, het in aanraking komen met de gewigtigste waarheden des Christendoms in hetzelfde iemand tot ergernis wezen; — dan wenschen wij eensdeels hartelijk, dat hij door deszelfs lezing tot de overtuiging moge komen, dat bijzonder in dit onderwerp, gelijk in alles, alleen bij het Licht van dat Woord waarheid is te vinden: — en verdedigen ons voorts met een merkwaardig gezegde van een beroemd Roomsche Catholijk schrijver uit den tijd der Reformatie, AGRIPPA, hetwelk in onze dagen sommigen tot troost en bemoediging, anderen tot beschaming moge zijn (1): »Weet dan nu, dat er niets zoo hoog, »zoo diep, zoo zwaar, zoo verborgen, zoo hei-*

(1) Aangehaald in de Nederlandsche Stemmen, D. I. No. 17.

» *lig is in de Heilige Schrift, dat niet allen den*
» *geloovigen des Heeren Christus toebehoore; ja*
» *dat de gansche Godgeleerdheid allen geloovigen*
» *gemeen moet zijn, schoon ieder naar de mate*
» *zijner vatbaarheid en der gave des Heiligen*
» *Geestes.*»

NYMEGEN,
23 Februarij 1844.

